

Suggestiv och dynamisk Östers

TEATER

BALTIC SONGLINES

Video- och ljudverk ombord på Pommern lördagen den 7 september

Medverkande, bland andra:

Claudia von Hasselt och Nicolas Wiese, konstnärlig ledning
Tomi Räisänen och Amen Feizabadi, kompositörer
Ferdinand Breil, ljudkonstverk och live-elektronik
Casper Lindroos, ljudkonst
Johan Karrento, film
Viktoria Vitrenko, sång
Eva Alkula, kantele
Daniel Eichholz, slagverk
Roland Fidezius, basar

I lördags var det dags för konst- och musiknätverket FrauVonDa att hålla sin visuellt bearbetade musikföreställning "Hidden Songs of the Baltic Sea" ombord på museifartyget Pommern, ett slags allkonstverk på temat Östersjön under ledning av Claudia von Hasselt och Nicolas Wiese, omgärdat av en intervjufilm med biologen Tony Cederberg som introduktion, och ett slutsamtal med deltagare från showen som prickar på i:et. Förfilmen satte stämtonen för själva allkonstverket, för i den var livsmiljöfrågan i Östersjön ur ett biologiskt perspektiv centralmotiv.

"Hidden Songs of the Baltic Sea" är ett mångdimensionellt allkonstverk med höga ambitioner, skrivet utifrån idén om att mycket är mer: här samsas samtidigt skriven musik, förinspelade ljudfiler, improviserade akustiska och elektriska element, text på både svenska och engelska och en på duk projicerad film av Johan Karrento. Själva huvudtemana, som alltså rör väsentliga frågor om tid, överlevnad och miljö, är förstas stora och brännande aktuella, och bågen är snudd på farligt spänd: den uttalade målsättningen att nå ut över den mänskliga tidsålderns alla berättelser låter kanske en aning uppblåst, men under föreställningens gång blir det klart att föresatsen mycket väl kan ha relevans.

Det under föreställningen skildrade – i många avseenden ett slags abstraherad historik i fem "akter" om havets historia i förhållande till människan – utgår från livet både ovan och under vattenytan. Narrativet spänner över tusentals år och framhåller den utveckling som skett och sker i och med rovdriften, klimatförändringen och den allmänna nedskräpningen i havet. Hur ska ett konstverk med dessa ambitioner, som dessutom har föresatsen att arbeta mångdimensionellt med en mängd olika konstnärliga grepp, lyckas med uppgiften att hålla åskådarens fokus?

"Blå skymningsdager"

I det aningen trånga men mycket stämmningsfulla utrymmet inne

på Pommern sätts stämtonen med den aningen klaustrofobiska inledningsmusiken, först lugnt, sedan mera intensivt. Stämningen går igen i lejonparten av föreställningen, med vissa avstickare till mera jovialiska tongångar och rent av krigiska läten: instrumenteringen och röst användningen hos den (delvis?) improviserade sången är dynamisk och varierad. Lokalen är sänkt i ett slags blå skymningsdager som är mycket stämmningsfull och erinrar om det grönaktiga ljuset som tränger ner under havsytan.

I alla fem akter används liknande ljudkällor utifrån på Åland förinspelade ljudupptagningar, och de vidmakthåller tillsammans med instrumenten (bland annat kontrabas, elgitarr, kantele, xylofon) den mestadels kusliga känslan som darrar i luften. Bortsett från vissa mera psykedeliska och barocka inslag är själva den ödesmättade effekten (utan att bli sökt) byggd på en blandning av ljudliga element hos de olika instrumenten. Det är intressant att höra hur dynamiken fungerar så väl mellan elektroniska källor, sång, trummor och uppförstärkt akustisk instrumentsektion. Å andra sidan kunde man kanske tänka sig flera dramatiska element på scenen (skådespel, uppläsare?), eftersom filmens uttrycksmedel (filmen pågår hela tiden och interfolieras med textfragment och uppläsningar) kan te sig en aning uttjatade.

Genom eoner

Akt för akt ackumuleras de olika elementen, och tematiken rör sig, via istiden, kring livets återkomst, Antropocen osv., in i något slags visioner: själva rörelsen i tid kan räknas i tusental år, och snart märker man hur brett föreställningens egentliga tid-spektrum är; vi färdas genom eoner, ibland på bara några minuter, vilket, paradoxalt nog tycks problemfritt då det finns gott om rymd och intensitet i det framställda.

Texten som inflikas i föreställningen i såväl uppläst form som i skriven form på duken, är ett slags vetenskaplig (havs)poesi, som tillför en saklig och mera objektiv dimension till det framställda. Pikant är att alla ljuden är inspelade i anslutning till åländska havsmiljöer, färjornas ljud, undervattenslivets ljud, läten av is mot is, is mot stål eller is mot berg. Havet bubblar och fräser, skummar och flödar, vilket ges uttryck både visuellt och akustiskt: ljudbilden går från att påminna om jetplan, via något av barnets joller, till ljudet från gåtfulla tångmiljöer; det är delvis uppyrmande, delvis plågsamt.

Omvälvande

Det centrala blir naturligtvis främst den musikaliska upp-

"Instrumenteringen och röst användningen hos den (delvis?) improviserade sången är dynamisk och varierad", skriver när verket framfördes i Berlin i slutet av augusti.

Daniel Eichholz spelade slagverk och Eva Alkula kantele. Arkivbild från ett framförande i Berlin i slutet av augusti.

FOTO: JANINE ESCHER

levelsen, och kanske inte samspelt mellan bilden, texten och musiken. Själva bedömningen av verket måste utgå från frågan: smälter de olika delarna samman på ett smakfullt sätt, eller blir allt en enda gröt av stridiga impulser? Detta allkonstverk har, som sagt, en mycket hög ambitionsnivå; vilket kan sägas motiveras av dess angelägenhetsgrad. Det är ingen överdrift att Östersjön lever under en mångfald av olika hot och extremförhållanden, och inte minst framkallar föreställ-

ningen åtskilliga tankeställare som har att göra med själva organismnaturen hos havet, samt vilken människans roll kunde vara i förbättringen av dess omvårdnad.

En anmärkning i det rent visuella kunde vara att det är en aning svårt att se texten på scenen i det något trånga utrymmet där publiken är tämligen inpackad (som sillar?) framför scenen: det man tagit in på stämning har man eventuellt förlorat i utrymme. Men jag skulle nog vilja hävda att verket i sina inti-

maste (och mest hjärtskärande) ögonblick får det att värka i själen av både ett sorts ansvar eller skuld känsla och en estetisk upplevelse. Man kunde till detta tillfoga att sådana ögonblick av sann musikalisk njutning som infinner sig mot slutet inte är helt vanliga i den moderna konstmusiken.

Det känns som man varit med om något omvälvande.

MARTIN HÖGSTRAND
kultur@nyan.ax

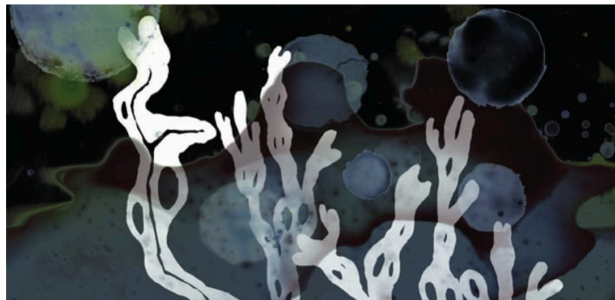
jö-föreställning

recensenten. Viktoriia Vitrenko och Claudia van Hasselt sjunger i föreställningen. Bilden togs
FOTO: JANINE ESCHER

Stören är en av de arter som gestaltas i verket. Den utrotades i Östersjön på
1900-talet. FOTO: NICOLAS WIESE

Blåstången genom konstnärens ögon. Ur Nicolaes Wieses projicering.
FOTO: NICOLAS WIESE

NOTISER

Marcus föreläser om Mariehamns marina historia

Marinarkeolog **Marcus Lindholm** berättar om Mariehamns sjöfart "under de första turbulenta åren efter Finlands självständighet och vidare genom 1920-talet" i Mariehamns museet på lördag kl 14-16.

Det berättar föreningen Miniaturstadens vänner

på sin Facebooksida. Föreläsningen täcker in den korta efterkrigshögkonjunkturen och inrikes- och kustsjöfarten med småttonnage via Mariehamn. Arrangörer är Miniaturstadens vänner med stöd från Hilda och Gustaf Eriksons stiftelse. (ss)

Marinarkeolog Marcus Lindholm.

FOTO: STEFAN ÖHBERG

Stöd beviljat till film om Ukraina och om Önningebykonstnär

Kompositören och Ukrainanvolontären **Peter Lång** beviljas 13 000 euro i filmproduktionsstöd för att "dokumentera och berätta historien om ålänningararnas frivilliga insatser för Ukraina under krigsåren 2024-2025". Det beslutade Ålands kulturdelegation på sitt senaste möte.

Merja Ritola och Greenlit Productions Oy beviljas i sin tur 15 000 euro för en film om konstnären **Elin Danielson-Gambogi**, som ingick i Önningebykolonin.

I ansökan beskrivs filmen som "en blandning mellan dokumentär och en historisk film", med syftet att väcka en

Elin Danielson-Gambogis "Bryggan", ett motiv från Önningeby.

meningsfull dialog om kulturens och kvinnornas nuvarande ställning. (ss)

Hbl om Noémi Kiss-Deákis roman: "Liknar ingenting jag läst tidigare"

Elliot Lundegård kallar åländska **Noémi Kiss-Deákis** "Mary and the Rabbit Dream" (Galley Beggar Press 2024) för "en riktigt lovande och originell debutroman" i sin recension i Hufvudstadsbladet i söndags.

"Läsningen bjuder på motstånd, det är bökigt att komma in i dess rytm. Efterhand infinner sig i stället en intressant dubbelhet i upplevelsen: Då och då behöver jag lägga ifrån mig boken, med känslan "det här är ingenting man

sträckläser". Men snabbt är jag där igen och läser vidare, med känslan "den här boken är svår att lägga ifrån sig." Det är som om besvärjelsen fungerar, och jag sveps med i språkets besynnerliga dans", skriver Elliot Lundegård. (ss)

Vinnaren av 2 biljetter till KAJ

Grattis!

Ingrid Eklund, Mariehamn

Biljetterna finns att hämta på Nya Ålands kontor på Norra Esplandgatan 1 vardagar kl. 8.30-16.15.

Ta del av de förmåner och erbjudanden som Nyan kortet erbjuder! Kortet får du som tecknar en prenumeration på: prenumeration@nyan.ax Besök oss på Norra Esplandgatan 1. Tel 23 444

